

17400121

Rapport fra Spangberg til Bering om den vellykkede sejlads til Japan i sommeren 1739

Sejladserne til Japan i 1739 var ikke kun den mest vellykkede rejse for Spangberg selv, men det var en af Kamtjatka ekspeditionens vigtigste landvindinger i det hele taget. For første gang blev søvejen til Japan fra nord etableret og kartograferet. De russiske sømænd gik i land langs den japanske kyst og fik kontakter med lokal befolkningen. Det var i sig selv ekceptionelt på grund af Japans officielle isolationspolitik, hvor udlændinge var forment adgang til kejserriget. Indtil videre havde kun hollandske købmænd fået lov at gå i land og bedrive handel i det sydlige Japan. Efter Spangbergs succesrige sejlads håbede den russiske regering at kunne etablere handel i det nordlige Japan og få de samme privilegier som de hollandske købmænd. Resultaterne af Spangbergs opdagelser var så vigtige, at Bering kommanderede ham til at rejse til Skt. Petersborg med en personlig rapport om besøget i det østlige kejserrige.

De fleste tildragelser, som er beskrevet i den publicerede rapport, findes også veldokumenteret i japanske kilder, idet Spangbergs besøg vakte stor opmærksomhed - og bekymringer - i det isolationistiske Japan.

Meget tidligere end rapporten til Bering fra 21. januar 1740 sendte Spangberg 19. november 1739 en næsten enslydende rapport til Admiralitetskollegiet (begge rapporter blev vel skrevet under hans rejse til Skt. Petersborg. Da Spangberg åbenbart ikke var sikker på, om Admiralitetskollegiet havde modtaget hans rapporter fra forrige år (**17380901**), begyndte han med at gentage sine oplysninger om sejladsen i 1738.

Det originale dokument er underskrevet egenhændigt af Spangberg og findes i det Russiske Statsarkiv for Krigsflåden (RGAVMF), fond 212, reg. 11, sag 782, s. 341 r – 350 v. Det er oversat efter VKE 4, s. 426-441. Første gang publiceret på dansk i: Natasha Okhotina Lind, Peter Ulf Møller. Kommandøren og Konen. Arkivfund om danske deltagere i Vitus Berings ekspeditioner. København 1997, s. 185-200.

Oversættelsen © Peter Ulf Møller og Natasha Lind

Rapport til højvelbårne hr. kaptajnkommandør Ivan Ivanovitj Bering

Efter Hendes Kejserlige Majestæts forordning og ifølge de instrukser som blev tilstillet mig fra Admiralitetskollegiet ved min ankomst til Okhotsk fra Sankt Piterburg, byggede jeg tre søgående fartøjer til den mig pålagte sørejse: en brigantine, en dobbeltslup samt den udbedrede enmasteren „Gabriel" fra den forrige sørejse¹. Da skibene var færdigbygget, navngav jeg dem: brigantinen „Ærkeenglen Michael" og dobbeltsluppen „Håbet". Jeg lagde stor og utrættelig omhu, uophørlig nidkærhed og betragtelige anstrengelser i arbejdet, ud fra mit inderlige ønske om at fremskynde det mest muligt. Jeg har rapporteret til Admiralitetskollegiet såvel som til Deres højvelbårenhed om færdiggørelsen af skibene.

Da jeg havde sørget for at skibene var fuldt udrustede til sørejsen, stod jeg ud fra havnen i Okhotsk på den mig pålagte rejse (jeg selv om bord på bemeldte brigantine „Ærkeenglen Michael", løjtnant Walton² på dobbeltsluppen „Håbet", midshipman Schelting³ på føromtalt enmaster „Gabriel"). Det var i det forgangne år 1738, den 18. juni, og jeg stod sikkert ud på rejsen.

Under sejladserne mod Kamtjatkas kyster og til Bolsjaja-flodens munding lagde svær og tæt drivis os hindringer i vejen, dog ankom jeg ved Guds hjælp til Bolsjajas munding den 4. juli uden beskadigelser af nogen art. Da enmasteren „Gabriel" og dobbeltsluppen „Håbet", som føromtalte

løjtnant Walton og midshipman Schelting havde kommandoen over, var nået omkring tohundrede verster fra Bolsjajas munding, sakkede de på grund af tåge og hårdt vejr agterud for mig og ankom først til Bolsjajas munding på tredjedagen efter mig.

Ved Bolsjajas munding befandt sig allerede en del af mit mandskab, som var blevet sendt i forvejen dertil fra Okhotsk for at sørge for skibsprovianteringen og andet, og det drejede sig om: en geodæt, en understyrmand, tre matroser, to tolke - i alt syv mand. Efter at disse folk samt skibsprovianten var taget om bord, stod vi ud på vor rejse den 15. i juli måned.

Og vi havde sikker sejlads til den 19., men den 19. sakkede midshipman Schelting på enmasteren „Gabriel“, uvist af hvilken årsag, agterud for mig på omtrent 50 grader. Og den 24. på omkring otteogfyrre grader var det løjtnant Walton på dobbeltsluppen „Håbet“, der uvist med hvilket forsæt stak af fra mig, og som jeg i lang tid ventede på og søgte efter, afsendte mange signaler, men fandt dem alligevel ikke og kunne ikke blive ved med at vente på dem.

Derfor stod jeg da ud på sejladsen med kun ét skib og nåede til femogfyrre grader. På sejladsen passerede jeg toogtredive øer spredt i havet; de står beskrevet i skibets logbog og på kortet. Om de er beboede, og af hvilke folk - det vides ikke, eftersom det ikke var muligt at komme i land fra skibet, thi disse øer har stenede bredder og meget stejle klippevægge, og i havet er der rivende strøm og voldsom søgang. Der findes ikke grunde hvor man kan ligge for anker, og der er meget dybt, og hvis store skibe nærmer sig øerne, kan de kun med største besvær komme væk fra dem igen, thi fra disse høje øer hvirvler vinden rundt mellem stenmasserne. Og vi havde ikke noget let fartøj blandt vore skibe.

Det begyndte allerede at blive som ved efterårstide, nætterne var meget mørke og lange, stedse lå der tunge og regnfyldte tågebanker, tilmed var der høj sø og stærk strøm, vejret var meget hårdt og omskifteligt, og der sker ting som ikke ses i andre farvande. Når vand møder vand i modgående strømninger og derved presses ind mellem øerne, da opstår vældig bølgegang, og vandet buldrer og taler så forskrækkeligt, at det på grund af vandets larm ikke er muligt om bord på skibet at høre menneskelig tale. Og der findes ikke grunde, hvor man kan ligge for anker. Sejladsen havde ført os til et fjerntliggende, fremmed og ukendt hav, hvor ingen russere bortset fra os havde været.

I betragtning heraf måtte det da erkendes, at det var umuligt på en enkelt sommer at bringe den mig pålagte sørejse til endelig afslutning efter de givne instrukser, grundet de mange opgaver og det sene tidspunkt. Desuden viste min optælling af de medbragte beskøjter, at det tjenstgørende mandskab kun havde proviant til otte dage. Thi der var ikke blevet leveret det forlangte antal færdige beskøjter til min besætning, men kun udleveret mel. Ligeledes var der kun fem tønder med vand tilbage. Og det var nødvendigt at være påpasselig med beskøjterne og vandet, for at der kunne være nok indtil vinterkvarteret.

Yderligere var det forbundet med fare at sejle alene og være udsat for et uventet angreb fra fremmede skibe. Både derfor, og for at jeg i god tid kunne finde et velegnet og sikkert overvintringssted til skibene, drejede jeg fra dette sted på omtrent femogfyrre grader for at vende tilbage til Kamtjatkas kyster. Og jeg lagde mig på hovedkursen NNO mellem den første og anden ø, hvor der bor tributpligtige kuriler som lever af fangst, og en af deres ældste kom ud til os på skibet med sine folk i en båd, som dér på stedet kaldes en bajdar. Jeg gjorde så meget jeg kunne for at vise venlighed, forærede ham af min egen tobak, kinesisk klæde og mønstret sirts, skålede med ham i vin og lod ham og hans folk spise sig mætte. Og samtidig talte jeg med ham og spurgte ham

gennem tolken om hans stammefæller: hvor de boede og på hvilke øer, hvad de dyrkede, hvad de levede af, og om han ikke vidste eller havde hørt fra gamle folks beretninger om fordums dage, om der lå et land syd for disse øer, og om ikke bølgegangen efter storm kunne bringe kendemærker derfra: tømmer, bær eller andet af lignende art. Dertil svarede han mig: når det blæste kraftigt fra syd, da kunne de på dybe steder finde bær, som russerne kalder valnødder og spiser. Ligeledes drev der træer ind, og netop nu havde de et. Af den grund tog jeg ind til kysten sammen med nogle af mændene og så det, og det forekom mig at være et nøddetræ. Da jeg havde set det, genoptog jeg sejladsen for at søge vinterkvarter ved Kamtjatkas kyster.

Og under sejladsen søgte jeg atter efter de førnævnte skibe, enmasteren og dobbeltsluppen, som var sakked agterud for mig, men fandt dem ikke. Og jeg ankom i god behold den 18. august til Kamtjatkas kyster, til Bolsjaja-flodens munding. Men ved ankomsten til Bolsjaja-flodens munding så jeg enmasteren „Gabriel“, som var kommet før os allerede den 6. august og nu lå i Bolsjaja-floden. Dobbeltsluppen ankom efter os, den 24. i samme måned.

Og da vi alle var samlet, fandt jeg oppe ad Bolsjaja, omkring tre verster fra munden, en lille flod som kaldes Tjekavina, og jeg konstaterede at den var velegnet og sikker som vinterhavn for vore skibe. Og derfor lagde jeg omtalte brigantine og dobbeltslup her for vinterperioden.

Under sejladsen så vi hverken fjendtlige, venligtsindede eller andre skibe.

Og det var mig pålagt ved min ankomst til Bolsjajas munding at sende rapporter om ovennævnte togt til Admiralitetskollegiet såvel som til Deres højvelbårenhed, samt ligeledes at sende den ved de kamtjadalske ostroger oplagrede tjære til Okhotsk til byggeriet af paketbådene. Der var dér det allerstørste behov for tjære til skibsbygning, for i Okhotsk er der intetsteds mulighed for at fremstille eller skaffe noget, da der ikke i nærheden er egnet træ til tjærekogning. Ligeledes lå Hendes Kejserlige Majestæts opkrævede skatter i skind fra de kamtjadalske ostroger, samt pelsværk, i et ikke ringe antal hen til ingen nytte ved Bolsjeretsk-ostrogen.

Yderligere havde oberstløjtnant Merlin og major Pavlutskoj, som befandt sig på Kamtjatka for at efterforske og undersøge nogle sager, meddelt mig i et promemoria, at de havde modtaget Hendes Kejserlige Majestæts sibiriske Guvernementskancellis og Det irkutske Provinskancellis forordninger, samt som bilag hertil kopi af Det regerende Senats forordninger i Hendes Kejserlige Majestæts navn. Her stod følgende skrevet til dem: Det pålagdes dem at undersøge og opklare forræderier på Kamtjatka, afbrændingen af ostrogen Nedre Kamtjatsk og dens hellige kirke, drab på tjenstgørende mandskab, deres kvinder og børn, forvorpen bespottelse, samt ligeledes krænkelser, udplyndring og uberettiget skatteinddrivelse ud over jasakken, bestikkelse, andre former for afpresning af de indfødte, ved befuldmægtigede, ved lokale kommandanter, ved skatteopkrævere og andre embedsmænd, samt at træffe afgørelse uden tidsspilde.

Endvidere meddelte de, at de - i henhold til Hendes Kejserlige Majestæts forordninger - har efterforsket og opklaret det fornødne i de kamtjadalske ostroger, samt, efter endt efterforskning og opklaring, udfærdiget ekstrakter og underskrevet domme. Og de originale aktstykker var blevet sendt til Det sibiriske Guvernementskancelli forgangne år 1735. Dengang var nogle af deres sager endnu ikke afsluttet, men nu er alle deres sager færdigbehandlet. Videre meddelte de, at der ikke længere var proviant til soldaterne under Merlins kommando. Og at Merlin sammen med sit mandskab, med alle de efterforskede og opklarede sager og med Hendes Kejserlige Majestæts opkrævede skatter, havde skullet sejle fra Bolsjeretsk til Okhotsk, blot kunne det ikke lade sig gøre,

fordi den forrige ekspeditions skib „Fortuna“, som skulle være sejlet fra Kamtjatka over havet til Okhotsk, var blevet sønderslået i forgangne år 1737, ved ankomsten fra Okhotsk til Bolsjajas munding.

Derfor bad Merlin og Pavlutskoj om at blive transporteret med besætning og med alle ovennævnte sager fra Kamtjatka over havet til Okhotsk på et af mine skibe. Selv havde jeg også ved min ankomst til Bolsjajas munding observeret at „Fortuna“, den foregående ekspeditions skib, lå ituslået og forladt på revlen ved Bolsjaja-floden - uvist af hvilken årsag - og nu blev brugt som brænde til ledefyret og på andre steder. Og styret i Okhotsk havde ikke noget andet skib under bygning.

Af de ovennævnte overmåde vægtige grunde og med enigt samtykke fra min besætnings over- og underofficerer afsendte jeg den 3. september enmasteren „Gabriel“ fra min flåde og udpegede som besætning understyrmand Ivan Veresjtjagin, og sammen med ham én kvartermester og otte tjenstgørende, og gav ordre om at bemeldte enmaster skulle sejle til Okhotsk. Ifald der dér var forsyninger i beredskab som supplement til vor sørejse, da skulle den tage dem om bord og aldeles ufortøvet og uden ophævelser sejle tilbage til Bolsjaja-floden endnu i år. Der blev udleveret en instruks med min underskrift til Veresjtjagin, og med den afsejlede han fra Bolsjajas munding mod Okhotsk.

Selv begav jeg mig med den tilbageværende besætning til Bolsjeretsk-ostrogen til vinterkvarter. Den 10. september meddelte Veresjtjagin mig i en skriftlig rapport, at bemeldte enmaster den 9. september om natten, i hård modvind og tåge, var blæst ind på Kamtjatkas kyst, på en revle ud for Krutogorov-ostrogen, og grundstødt uden at blive beskadiget. Dog kunne Veresjtjagin ikke bringe den flot, da den lå på grundt vand. Og således måtte enmasteren overvintre på det sted.

Og som følge af dette uheld blev pakken med rapporter, journaler og kort, som vi havde afsendt til Admiralitetskollegiet og til Deres højvelbårenhed angående vor sørejse, liggende forsinket gennem vor førnævnte overvintring ved Bolsjeretsk-ostrogen.

Som tidligere omtalt havde vi behov for egnede fartøjer til at sende fra skibene ind til øerne, når vi drog ud på sørejsens andet togt i sommeren 1739. Derfor byggede jeg et lille søgående skib af birketræ, med Atten årer, og med en længde af halvtreds fod over stævnene, en bredde af elleve fod, et dybgående på fire en halv fod, og med dæk. Tømmeret blev fældet nær Bolsjeretsk-ostrogen ved floderne Bolsjaja og Bystraja, af vort tjenstgørende mandskab. Og da den var færdigbygget, forrettede jeg en taksigelses- gudstjeneste til Gud den Almægtige, og søsatte den på lykkeligste vis under kanonsalut. Og jeg navngav sluppen „Bolsjeretsk“. Foruden det skib byggede jeg ved samme ostrog en slup med tolv årer, ligeledes af birketræ, til landgang på de omtalte øer. Derefter, da tidspunktet for vort andet togt hastigt nærmede sig, sendte jeg midshipman Schelting af sted for at bringe enmasteren „Gabriel“ flot, og den blev sejlet til Bolsjajas munding den 23. april.

Således stod jeg da den 21. maj, efter at have påkaldt Gud den Almægtiges hjælp, sikkert ud af Bolsjajas munding på den mig pålagte sørejse, om bord på brigantinen „Ærkeenglen Michael“, ledsaget af de nævnte skibe: enmasteren og dobbeltsluppen, og den nybyggede slup „Bolsjeretsk“. Og vi sejlede fra Bolsjajas munding over havet og kom til Kurilerne. Ankommet dertil tog vi tre tolke om bord. Da tolkene var kommet om bord, stod vi den 1. juni ud fra Kurilerne, ud på den fastlagte sejlads. Vi lagde os på skiftende kurs. Den 14. i samme måned, på bredden niogtredive grader og toogtyve minutter, skete det at løjtnant Walton på enmasteren „Gabriel“ sakkede agterud for mig, ganske uden tilladelse og uden nogen grund, thi også fra Kamtjatka og indtil dette sted var

han mange gange sakket agterud og kun med stort besvær havde jeg fået ham ind på kursen efter mig. Jeg søgte efter ham i mange dage, affyrede kanonerne gentagne gange og uophørligt slog vi på trommerne, så jeg håbede han kunne høre os, dog kunne jeg på ingen måde finde ham og hørte heller ikke noget svar fra ham.

Derfor sejlede jeg af sted på sørejsen med kun tre skibe. Vi fortsatte vor sejlads, og ved Gud den Almægtiges nåde og med Hendes Kejserlige Majestæts held fik vi den 16. juni det japanske lands kyster i sigte, som lå fra os på kursen OtN og Z og ZtW, i en afstand af 10 verster mod nord, 15 mod syd. Da vi nærmede os disse kyster, krydsede vi os frem. Og for at vi kunne se hvor langt de strakte sig, hvordan de var, og om der var dybt vand nær kysten, og om der var grundt vand, sendte jeg ovennævnte slup „Bolsjeretsk" ind. Da kvartermester Ert, som var blevet udnævnt til sluppens bådsmand, havde været inde ved kysten, vendte han tilbage til vores skib og meddelte mig i en skriftlig rapport, at han med sluppen var gået tæt ind under det japanske land og havde været mindre end to verster fra kysten, men at han ikke havde vovet at gå helt ind til kysten, fordi der inde fra det lands bugt var kommet omkring tredive store japanske skibe under sejl. Et af dem havde retning lige mod Ert og var kommet meget tæt på, og derfor var han vendt om fra denne kyst og atter stået ud til vore skibe. De japanske skibe lå mod syd, og foruden disse roede mange bajdara'er⁴ ud fra bugten og fortsatte nordpå langs kysten.

På grund af modvind og tæt tåge krydsede vi en tid ikke langt fra de japanske kyster. Den 18., da gunstigt vejr satte ind, gik vi ind under selve den japanske kyst og lagde os på kursen ZtW og ZZW over en strækning af omkring halvanden hundred verster. Og på den sejlads så vi forskellige steder tæt ved den japanske kyst små skibe eller japanske junker⁵, som gik for sejl eller lå for anker. Stederne langs kysten er klippefyldte, og på klipperne vokser der høj skov, men hvad det var for træer - det kunne vi ikke afgøre. På kysten af det japanske land fik vi samme dag, den 18., øje på beboede steder - fire store landsbyer. Husene på disse egne bygges af sten, og omkring hele beboelsen vokser kornet frodigt. Disse kornmarker er tilsyneladende opdelt i jordlodder på et antal desjatiner eller tjetverter⁶, ligesom i Rusland. Vi lå for anker med vore skibe tæt ved dette bosted, og der overnattede vi.

Og mens vi lå for anker, kom to både fra den japanske kyst ud til vore skibe. På den ene var der tolv japanere og på den anden syv. Og da de var omkring fyrre sasjen⁷ fra os, hvilede de på årerne, og vi vinkede til dem og gav tegn til dem om at komme hen til os på skibet. Men de kom ikke nærmere, tværtimod vinkede de tilbage til os, og de trak også bådens dræg op og pegede ind mod bredden, så det var tydeligt at de ønskede at en af os skulle komme med dem ind til bredden. Men hvilket sprog de talte, var det på grund af den kraftige blæst umuligt for os at høre. Og de lå over for vore skibe et kvarters tid, så vendte de om og roede ind til bredden igen. På disse både er der ræling på agterstavnen, og de vrikker stående med årerne, ligesom en fisk styrer med halen. Inde på bredden kunne man på samme tid se en mængde mennesker, og da det blev nat, tændte de bål på bredden. Og vi krydsede tæt ind under kysten i ønsket om at kalde nogle af dem ud til os på skibet, men de turde ikke lægge til ved vore skibe, mens disse var i fart.

Mens vi således krydsede i nærheden af disse kyster, nåede vi den 20. i samme juni til otteogtredive grader og tre minutter. Under disse manøvrer så vi 19 japanske skibe, hvor forstavnen har lighed med forstavnen på en galej, mens agterstavnen har et udhæng - om bord var der på hvert af dem ti mand eller flere. På det sted var vanddybden ikke over fjorten sasjen. På bredderne OZO,

endog NO og NOtO så vi bosteder og overordentlig mange mennesker, og det var tydeligt at de omtalte skibe var udset til at gå tæt inde under kysten som vagtposter på grund af os. Da vi frygtede et pludseligt angreb på vore skibe, fordi vi dengang lå med vore skibe i deres japanske bugt, så drejede vi væk fra det sted. Og samme dag roede en japansk båd ud til os inde fra kysten og kom i nærheden af dobbeltsluppen „Håbet“, men ingen samtaler fandt sted, så de vendte om og roede tilbage. Derfra sejlede vi videre og kom den 22. juni til omkring syvogtredive grader, og da vi højst var én verst fra land, kastede vi anker med de tre skibe på en dybde af treogtyve sasjen.

Fra den japanske kyst kom nu nogle japanske fiskere ud til os, og mange kom om bord på skibene. De bragte rødspætter og andre store og små fisk. Og vi skålede med dem i vin, og da vi gerne ville se endnu flere af disse japanere, så udsmykkede vi brigantinen „Ærkeenglen Michael“ med alle de russiske flag og gøse som vi havde hos os. Og da japanerne så vor hjertelige og venskabelige hilsen til dem, så begyndte de også at komme ud til os i både fra kysten. Og der kom mange japanere, og de bragte ris, saltede agurker og store friske radiser, tobaksblade, brede blade (kål?), andre grøntsager og ting ud på skibene til os, og da vi havde taget imod det vi havde brug for, gav vi dem til gengæld gaver og modtog dem med al venlig opmærksomhed og beværtede dem, og enhver af japanerne modtog vort traktement og gaver med den største høflighed. Og hvad de modtog, det trykkede de til deres bryst.

Og skønt vore kuriliske tolke ikke kunne tale med japanerne, var det dog tydeligt at se og forstå at de modtog alt med taknemmelighed, på deres egen maner, og frit og gerne indlod sig i en byttehandel, ting for ting, med vort tjenstgørende mandskab. I smågrupper kom de om bord til os på skibet med deres enkle japanske varer, og det hele begyndte ved 5-tiden efter midnat og varede lige til klokken 3 om eftermiddagen, indtil vi lettede anker og fortsatte sejladsen for sejl. Der var endda nogle der - på trods af at vi gik for sejl - fortsatte med at komme ud til os på skibet for at falbyde mønstrede bomuldstøjer og andre småting.

Og når man var nået til enighed om prisen på de russiske ting og tøj, som japanerne ville have, så betalte de os i guldpengestykker, som var af japansk type, firkantede parallelogrammer, men de vejer dog mindre end de russiske, for der går syv russiske guldmønter på ti japanske. To af disse guldmønter samt et rødt og et blått stykke af bomuldsstoffet, i alt to stykker, er sendt som bilag til min rapport til Admiralitetskollegiet.

Blandt de japanere, som var i vores kahyt, var der tydeligvis fornemme personer, og jeg forærede dem russiske penge. Da japanerne så at der var et portræt på mønten, pegede de på portrættet og spurgte os hvem det forestillede, og vi forklarede dem: det var vor mægtigste person, Hendes Kejserslige Majestæt. Så tog de mønten, kyssede den, lagde den på hovedet og bøjede sig tre gange til jorden med stor underdanighed.

Japanerne kom sejlen i både med spids forstavn, hvorimod agterstavnen er stump, udvendig hænger der brædder en fire fod ned, og bådene er spidse, omkring fire sasjen i længden. Forstavnen på mange af bådene er beslået med grønt kobber. Og deres store både er bygget akkurat som de små. På bådene er der ror; årerne er parvis let buede, og man ror på skrå, stående, mens årerne ligger i åregaflerne, og man surrer åreskafterne fast med reb. Og bådene er naglet med kobber, men deres dræg, som har fire arme, er af jern. Bådene er forsynet med dæk, og der er lavet kasser til vand om bord; på dækket er der opstillet ovne, hvori de har gryder, så de kan koge deres grød, og de overnatter på havet.

Og pludselig var der nioghalvfjerds af ovennævnte både omkring brigantinen, og i hver båd var der ti, tolv eller flere personer. Og da jeg så hvor mange og hvor frimodige de var, turde jeg ikke sende nogen af min besætning i land, og jeg nærrede en ikke ringe bekymring og var meget på vagt, idet jeg frygtede et pludseligt angreb fra japanernes side, eller at de ved smiger skulle føre os bag lyset, således som det er fremstillet under punkt syv i den instruks som blev tilstillet mig fra Admiralitetskollegiet. Desuden var enmesteren „Gabriel" jo ikke hos mig på det tidspunkt.

Japanerne er dels af middelstørrelse, dels under; deres klædedragt ligner meget den tatariske; de går barfodet; de går hverken med lange eller korte bukser; fra midt på hovedet og ned til panden er håret klippet, og når håret bagtil er klæbet op med en klistermasse, binder de det i en dusk, der stritter lige op i vejret. Deres hatte er store og flade, og de der går med hatte binder dem fast under skægget. De der ikke går med hat, binder i stedet et tørklæde om hovedet. I stedet for kapper har de regnslag af voksbehandlet materiale, og et af dem er vedlagt min rapport og sendt til Admiralitetskollegiet. Nogle af japanerne er lyse på kroppen, andre mere mørklødede; deres øjne er små, håret er sort, og de rager skægget.

Foruden disse japanere roede en japansk båd hen til vore skibe, i hvilken der var seks personer, og det sås tydeligt på deres klædedragter og på personerne selv, at de var børn af fornemme fædre. Og i hånden havde de vifter mod solen, men af hvilket materiale vifterne var, det vides ikke, man kunne kun se at farven var hvidlig. Disse japanere var lyse og unge mennesker, og da de havde sejlet rundt om brigantinen på klos hold, så rejste de masten, hejste sejlene og sejlede ind til kysten. På båden var der syv rorkarle.

Og samme dato kom der desuden to japanske både forbi vort skib, og da de havde strøget sejlene, begyndte de at fiske, og de kom hen til os, og da de havde været ved skibet en kort stund, sejlede de væk og fortsatte med at fiske. Og da vi så at japanerne drev fiskeri, så sendte vi også sluppen af sted med tre af det tjenstgørende mandskab og en tolk om bord, så de kunne fange fisk, og på kurilisk maner spiddede tolken en fisk med sin kniv, og de bugserede den tilbage til os. Efter bugseringen hejste vi fisken om bord ved hjælp af taljen, og da den blev løftet om bord, var den stadig levende. Men hvilket navn den fisk går under - det er ikke muligt at sige på grund af uvidenhed, men i hvert fald var den stor og flad, med rundt øje, nær ved hovedet sad der to store luffer, på oversiden og på undersiden var der runde fordybninger, og fisken vejede mere end ni pud.⁸ Den var hvid og huden tyk, ru og tornet. Mens vi sejlede fra treogfyrre til syvogtredive grader, så vi ligeledes, hvor vi kom frem, mange legende fisk som man ikke ser i vore farvande.

Efter at vi var sejlet derfra den 3. juli, kom vi på nordlig bredde fireogfyrre grader og fireogtyve minutter til nogle øer, som ligger ud for den japanske kyst og gav den ene navnet Figurnoj,⁹ den anden Tre Søstre og den tredje Tsytronnoj¹⁰. Mellem disse øer kom omtalte kvartermester Ert på sluppen „Bolsjeretsk" bort fra mig om natten den tredje juli, i tåget vejr, og jeg ledte efter ham mere end et døgn, affyrede gentagne gange kanonskud som signal og slog på trommerne, dog kunne jeg ikke finde Ert.

Men den 4. juli sendte jeg sluppen ind til ovennævnte ø Figurnoj, med probiermester Gardebol om bord, for at han kunne søge efter metaller og mineraler på øen, og sammen med ham fire menige, en kvartermester og tolken, i alt syv mand. Fra øen bragte de blå gedeblad,¹¹ der minder om lyng, og sødt græs, og en vinranke med grønne druer, og nogle forskellige blomster. I de små vandløb på øen fandt de muslingskaller med perler i, og en af disse skaller har jeg sendt til

Admiralitetskollegiet som bilag til min rapport. På Figurnoj vokser der mange træer: birk, el, gran og ædelgran i tilstrækkelig mængde til at man i påkommende fald kunne bygge små fartøjer her.

Ovennævnte dato sendte vi dobbeltsluppen „Håbet“ ind i farvandet mellem øerne, med tomme vandtønder for at fylde vand på dem, og da påfyldningen var overstået, vendte de velfornøjede tilbage til vort skib.

Den 6. samme juli sendte vi styrmand Matvej Petrov ind for at vurdere og beskrive bugten og de stedlige vandløb, hvor dobbeltsluppen „Håbet“ havde hentet vand. Og da Petrov vendte tilbage derfra, meddelte han mig i en skriftlig rapport: at der på Figurnoj findes en bugt hvor vanddybden er fra seks til tolv sassen. Den ligger på kursen OZO og måler to verster på langs og en verst i bredden. Inde i bugten er der visse steder sandbund, andre steder sort mudder, og til læ mod nordlige vinde er den velegnet som ankerplads for skibene. Når man langs bredderne kommer ind fra styrbords side tæt ved en stejl klippevæg, løber der en mindre kilde med godt ferskvand. Yderligere er der på styrbords side to små kilder, og når man fra bagbords side har vendt sig mod syd, løber en lille flod ud. Ligeledes er der en kløft, og herfra løber en lille flod ud, men den er ikke ret dyb, og ved ebbe er det umuligt for sluppen at gå ind. På hver side af omtalte bugt er der ingen lavtliggende steder, kun klipper og kløfter, hvor der vokser alle slags træer, forskellige urter og den søde sarana. Nær ved denne bugt blev der fundet fem barabaraer, hvor folk ifølge stedets skik bor, men de mødte ikke nogen mennesker der, og det var tydeligt at folk var flygtet op langs floden fra disse barabaraer. Og på stedet så de en hund og en svagt grålig ræv. Højest sandsynligt bor der mange mennesker på det sted.

Efter min mening vil denne bugt være velegnet som vores første havn og et trygt læ for vore skibe. Og rundt om dette sted ligger der temmelig mange øer der er beboede. Ligeledes er der på øerne grønne, friske træer, vand, dyr, fisk og bær i store mængder. Og dersom det bliver befalet, så håber jeg ved Guds nåde og Hendes Kejserlige Majestæts held at kunne bringe de store og små øer ind under Hendes Kejserlige Majestæts overhøjhed, fra treogfyrre til seksogfyrre graders bredde, og fra seksogfyrre grader til den sidste ø kan det gøres uden frygt for noget og i største hast, dersom der ikke lægges os hindringer i vejen fra uvedkommende personer eller fra besætningen, således som det er sket under nærværende rejse, med en ikke uvæsentlig forsinkelse til følge.

Og vi krydsede os frem mod vest mellem de ovennævnte øer, og den 7. i samme juli¹² kom vi i tåget vejr til nogle øer, og da tågen lettede, så vi nærmere på stedet: et fladt, grønt lavland, hvor der kun vokser græs og ikke findes skov. Og derfor kaldte vi øen Seljonoj (Den grønne Ø) og sendte sluppen ind med styrmanden og sekondløjtnanten, der gjorde tjeneste som geodæt, med kvadranten for at de kunne observere stedets breddegrad og tage en korrekt observation, eftersom det var klart og stille vejr. Og ved hjælp af instrumentet konstaterede de: denne ø ligger på treogfyrre grader femten minutters nordlig bredde.

Den 8. i samme måned kom vi til en ø, som der på stedet kaldes Nutsiam. Og vi observerede bopladsen på den. Og vi gik til ankers ud for øen. Og fra bopladsen kom en bajdara ud til vores skib, og om bord var der fem personer, som kaldte os ind på land, men selv turde de ikke komme om bord til os. Og af den grund efterkom jeg deres bøn og sendte sluppen ind til kysten, og om bord var midshipman Schelting, nogle soldater og tolke, tolv mand i alt, og de havde gaver med som en venlighed mod dem.

Nu bragte Schelting om bord på bajdara'en nogle indfødte ud til os på skibet, otte i alt, der af udseende lignede det kuriliske folk.¹³ Og disse indfødtes klæder er lange, bukser har de ikke. De går barfodet, og på deres dragt er der påsyet laser af silkedamask i forskellige farver. På benene og på hele kroppen har de hår, deres skæg er stort, langt og sort, men de ældre - hos dem er skægget gråsprængt ligesom hårvæksten på kroppen. Ligeledes har nogle af dem sølvringe i ørerne. Deres både er af samme slags som vore kuriliske mænds bajdara'er. Deres sprog er lig det kuriliske. Nogle af dem fortalte om sig selv i samtaler gennem tolken og forklarede, at det kun er øen Matmaj [Hokkaido] som er underlagt den japanske khans styre, mens de øvrige øer ikke er underlagt nogen. De fortalte endvidere at af de øer, som lå nær dem kompasset rundt, hed den første Nutsijam, den anden Settov, den tredje Akis, den fjerde Kussjur, den femte Tolotsi, den sjette Erum, den syvende Kuraka, den ottende Usgor, den niende Tova eller Matman, den tiende Samur, den elvte Injudu eller Eidu, den tolvte Osaro, og at alle disse øer havde stor varehandel med beboerne på Matmaj, og at der boede mange mennesker på disse øer. For at vise venlighed mod de indfødte, i henhold til den givne instruks, skænkede vi dem gaver: farvet stof, glasperler, koraller, kinesisk te, og beværtede dem med vin, som de alt sammen modtog med stor høflighed, og de lagde hænderne sammen, løftede dem op til panden og bukkede så. Ligeledes faldt de på knæ da de så hanen, og løftede hænderne i vejret. Da de forlod os, bukkede de dybt for os som før.

Og derfra fortsatte jeg min rejse til øen Matmaj. Og undervejs til øen lagde modvind og vind fra skiftende retninger os hindringer i vejen, ligeledes store tågebanker og regnskyl samt utallige tætliggende sandbanker, som vi sejlede ind over i det tågede vejr, så vi kom næsten helt ind under land, på kun fire sassen vand, uden at have haft landkending. Ved pludselig at være så tæt på land, fik vi en ikke ringe forskrækkelse. Og derfor blev sejladsen med møje og besvær, og vi led under den vedvarende regn. Og det bevirkede at mange af de tjenstgørende i min besætning blev syge herinde mellem øerne, på det indsnævrede sted. Derfor kaldte vi stedet for Guba Preterpenija (Tålmodighedens bugt).

Og vi opholdt os på dette meget snævre sted indtil den 19. juli, men den 24. ankom vi til øen Matmaj. Og vi så japanske junker for sejl komme til øen, ligesom mange skibe sejlede fra øen i retning mod Japan. Og skibene er åbenbart lange i deres opbygning, omkring syv til ni sassen, mere end tre sassen brede, med spids forstavn, én mast, hældende dæk, stump agerstavn, og bagude er der udvendige brædder omkring fire fod ned. Disse skibe er naglet med kobber, der er kahytter, deres eneste sejl er opretstående og meget bredt og syet af hvidt lærred. Nogle af skibene fører sejl med tegn på: en figur omgivet af sorte cirkler. Skibene vi fulgtes med gik fra otte til tolv knob. Mange af disse skibe sejlede til Japan og andre gik til stræderne ved Matmaj, alle tilsyneladende med last.

Ved øen Matmaj er der søgang og kraftige havstrømme. Og ved dette sted fandt vi en valnød, som svømmede i havet, og den blev taget om bord.

Men da der i min besætning var mere end tyve mand syge, og alle besætningsmedlemmer måtte bære en vældig byrde - de kunne kun med nød og næppe manøvrere skibet - så vendte jeg den 25. juli om fra det sted og sejlede tilbage mod øen Figurnoj.

Og da vi 31. juli under vor rejse var kommet til treogfyre grader tolv minutter nordlig bredde, kom midshipman Schelting på dobbeltsluppen „Håbet“ bort fra mig på grund af kraftig storm og tætte tågebanker. Vi affyrede gentagne gange kanonerne og fik flere gange svar fra Scheltings

kanoner på styrbords side. Men vi lå underdrejet, på bagbords side. Og vinden kom på det tidspunkt fra skiftende retninger, og det stod klart at Schelting var betænkeligt nær på øerne, og vinden drev ham ind mod Lopatka på Kamtjatka. Jeg håber at han er nået til Bolsjaja-floden eller er på vej til Okhotsk.

Og fra den dato sejlede jeg med kun ét skib. Og den 10. august kom jeg til den første og anden af de kuriliske øer. Og de indfødte og deres ældste, som jeg havde taget om bord fra disse øer, for at de kunne være tolke i det japanske sprog, blev sat i land ved deres boplads og belønnet for deres store arbejde. Den ældste fik nogle af de medbragte gaver, og de indfødte fik betaling i penge.

Og jeg fortsatte sejladsen fra de kuriliske øer og ankom til Bolsjaja-flodens munding den 14. august. Og fra den dato og til den 19. afventede jeg dobbeltsluppen „Håbet"s komme, men jeg kunne ikke blive ved med at vente. Og om bord på brigantinen „Ærkeenglen Michael" sejlede jeg mod havnen i Okhotsk, hvortil jeg ankom den 29. august, og jeg stod sikkert ind i Okhota-flodens munding. Men enmasteren „Gabriel" og det ovennævnte fjerde skib, sluppen „Bolsjeretsk", som jeg havde ladet bygge, var kommet til havnen i Okhotsk forud for mig, mens dobbeltsluppen „Håbet", uvist af hvilken grund, endnu ikke var nået til Okhotsk, da jeg forlod byen.

Og ved min ankomst til Okhotsk gav De mig - mod mit eget forslag men med enigt samtykke fra de øverste officerer under Deres kommando - ordre til at jeg personlig skulle rejse fra Okhotsk til Sankt Piterburg for at give en veludarbejdet og nøjagtig fremstilling af hele min ovennævnte sejlads, foruden en detaljeret rapport samt skibsjournalen og kortet. Og efter ankomsten til Sankt Piterburg skulle jeg ufortøvet forelægge skibsjournalen, kortet og den detaljerede rapport for Admiralitetskollegiet.

I henhold til Deres højvelbårenheds ordre afrejste jeg fra Okhotsk til Jakutsk den 10. september. Jeg ankom til Jakutsk den 4. oktober i året 1739. Og eftersom jeg intetsteds under rejsen havde kunnet affatte skibsjournaler og kort i renskrift, og eftersom min besætning, heriblandt styrmændene og geodæten, efter Deres bestemmelse var blevet sendt fra Okhotsk til Jakutsk for at overvintre dér, så kunne jeg først efter min ankomst til Jakutsk affatte skibsjournal og kort i renskrift. Det var min hensigt at når skibsjournal og kort var affattet, da at rejse fra Jakutsk til Sankt Piterburg, og når jeg var ankommet med skibsjournal, kort og en detaljeret rapport, da at fremstille mig for Admiralitetskollegiet.

Men den 13. oktober modtog jeg fra Admiralitetskollegiet Hendes Kejserlige Majestæts forordning, ifølge hvilken jeg nu fik forbud mod personligt at rejse. Derimod blev det mig påbudt, i kraft af punkt 9 i Admiralitetskollegiets instruks til mig, at aflægge en rapport til Deres højvelbårenhed, med bilag af fyldestgørende oplysninger, kort og en detaljeret skibsjournal, angående den mig pålagte sørejse som jeg er vendt tilbage fra, med henblik på at denne rapport kunne videresendes til Admiralitetskollegiet i Sankt Piterburg.

Skønt det var min hensigt personligt at rejse til Sankt Piterburg, når jeg i Jakutsk havde affattet skibsjournalen og kortet over min rejse, så blev - i medfør af Hendes Kejserlige Majestæts forordning - både skibsjournalen, kortet og den detaljerede rapport om min sejlads sendt til Admiralitetskollegiet med soldater fra mit mandskab - marinesoldat Siman Ivanov og Vasilij Spirin fra det jakutske regiment. Der var ingen underofficerer at sende fra mit mandskab til at sikre den hurtigste befordring, og ikke andre pålidelige end disse.

Dersom jeg fra Jakutsk skulle sende min skibsjournal og kort og den detaljerede rapport til Deres højvelbårenhed i Okhotsk, da ville sagen derfra først komme til Admiralitetskollegiets kendskab med betydelig forsinkelse. Efter at have afsendt skibsjournalen og kortet med de omtalte soldater, Ivanov og Spirin, er jeg forblevet i Jakutsk efter Deres højvelbårenheds bestemmelse, og her vil jeg blive sammen med min besætning og afvente Admiralitetskollegiets højtærede bestemmelse.

Flådekaptajn M. Spangberg

Den 21. januar i året 1740

---

¹ D.v.s. sørejsen til Beringstrædet i sommeren 1728.

² Den engelskfødte løjtnant William Walton. Han tjente i den russiske flåde fra 1723 og deltog i Den Anden Kamtjatka ekspedition fra 1733 efter Berings personlige ønske. Walton døde i 1743 undervejs tilbage fra ekspeditionen til Moskva.

³ Den hollandskfødte midshipman, Aleksej Scheltinga, tjente i den russiske flåde fra 1733 til 1780 og afsluttede sin karriere med rang af kontreadmiral. Fra 1733 til 1743 deltog han i den Anden Kamchatka ekspedition og sejlede til Japan i 1738, 1739 og 1742.

⁴ Ordet „bajdara“, som Spangbergs russiske skriver her bruger om de japanske småbåde, betegned normalt både af skind, som hos eskimoerne.

⁵ Spangbergs skriver bruger ordet „busa“ der ellers især betegner et primitivt fartøj af en udhulet egestamme. Næsten fyrrer år før Spangberg havde Atlasov benyttet dette ord om japanske skibe, som han ganske vist aldrig havde set, kun hørt om. Spangbergs skriver henholdt sig derfor muligvis til en allerede etableret sprogbrug.

⁶ 1 desjatin = 1,092 hektar; 1 tjetvert = 1,5 desjatin.

⁷ Sasjen = 2,13 m.

⁸ 1 pud = 16,375 kg.

⁹ Figurnoj (Figur-øen) menes at være Sjikotan.

¹⁰ Spangbergs to øer Tre Søstre og Tsytronnoj (Citron-øen) menes at være forskellige dele af én ø: Iturup.

¹¹ De blåbærlignende bær af blå gedebled – *Lonicera caerulea* – er en yndet spise på Kamtjatka.

¹² Manuskriptet har „juni“, hvad der tydeligvis er en fejlskrivning.

¹³ Med de kuriliske folk mener Spangberg ainuerne, som han kendte fra de nordlige øer i Kurilerne og fra det sydlige Kamtjatka.